

Key words: civil procedural law, civil and commercial proceedings, optimization, unification, harmonization, international civil procedure, international standards of justice.

Отримано 08.10.2014

УДК 346.2 (334.7)

С. О. ВІХРОВ

Сергій Олександрович Віхров, кандидат юридичних наук, доцент Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка

НЕТИПОВІ СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК УЧАСНИКИ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

У сучасній Україні відбувається становлення і послідовний розвиток ринку цінних паперів (фондового ринку), що є однією із важливих складових ринкової економіки. Цей ринок втілює формування нової для нашої держави ринкової моделі інвестиційного процесу, оскільки саме він забезпечує акумуляцію тимчасово вільних коштів підприємств і населення та їхній перерозподіл у формі інвестицій на розвиток виробничої сфери, передбачає встановлення необхідних контактів між суб'єктами господарювання, які мають потребу в таких коштах, і тими, хто хотів би інвестувати надлишковий дохід. Виняткове значення вказаного ринку у залученні інвестицій в економіку, його роль у розвитку продуктивних сил держави зумовлюють значущість і актуальність питань правового регулювання відносин, що складаються на цьому ринку, ставить завдання вдосконалення такого регулювання в цілому та окремих його аспектів одними із найважливіших у сфері науки й практики.

Все це визначає актуальність дослідження правового регулювання господарських відносин на ринку цінних паперів, правового статусу учасників таких відносин, насамперед найменш досліджених – нетипових суб'єктів господарювання, до яких належать пайові інвестиційні фонди (далі – ПІФ) та фонди банківського управління (далі – ФБУ). Названі фонди як інституційні інвестори на вказаному ринку¹ відіграють ключову роль у здійсненні ним інвестиційної функції. Адже саме вони разом з іншими інвесторами залучають тимчасово вільні грошові кошти своїх клієнтів – інвесторів індивідуальних, безпосередніх (населення й підприємств) і залучені кошти інвестують у цінні папери.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років свідчить, що окремі правові аспекти організації та здійснення діяльності ПІФ розглядаються у спеціальній літературі². Проте питання щодо правосуб'єктності ПІФ не знайшло в юридичній науці остаточного вирішення і носить дискусійний характер. Що стосується ФБУ, то вони за поодинокими винятками³ поки що практично залишаються поза увагою дослідників.

Звідси метою цієї статті є аналіз правового статусу пайових інвестиційних фондів та фондів банківського управління як нетипових суб'єктів господарювання – учасників господарських відносин на ринку цінних паперів, обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення правового статусу цих фондів та забезпечення захисту прав їх учасників (інвесторів).

Стаття 41 Закону України «Про інститути спільного інвестування» від 5 липня 2012 р. визначає ПІФ як сукупність активів, що належать учасникам такого фонду на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні компанії з управління активами (далі – КУА) та обліковуються нею окремо від результатів її господарської діяльності. Згідно із цим Законом ПІФ не є юридичною особою і не може мати посадових осіб. ПІФ створюється КУА у встановленому порядку шляхом продажу (розміщення) інвесторам випущених нею інвестиційних сертифікатів.

ПІФ належать до інститутів спільного інвестування (далі – ІСІ) так званого контрактного типу, коли капітал спільного інвестування існує у формі грошово-майнового комплексу – спільній власності інвесторів, і управляється сторонньою особою. Такі фонди найбільш поширені у розвинених країнах, зокрема в США, Австрії, Німеччині, Швейцарії, а нині і в Росії, Китаї, державах Східної Європи⁴. Перевагою ПІФ є те, що вони більш прості у створенні й функціонуванні (без реєстрації юридичної особи), мають відносно нижчі порівняно з корпоративними інвестиційними фондами видатки на управління та більш сприятливий податковий режим, оскільки унеможливають подвійне оподаткування їхніх прибутків. Цим пояснюється домінування ПІФ порівняно з іншими ІСІ як на світовому ринку інвестиційних послуг, так і в сучасній Україні, де частка їх за офіційними даними становить понад 81 відсоток від загальної кількості ІСІ, що створені та діють⁵.

Щодо правосуб'єктності ПІФ, то М. В. Машенко була висловлена думка, згідно з якою ПІФ є комплексом майна, позбавленим господарської правосуб'єктності, і не належить до суб'єктів господарювання якогось особливого виду⁶. Таку позицію можна зрозуміти, адже вона ґрунтується на чинному законодавстві, а визнання ПІФ суб'єктами господарювання порушило б усталену систему таких суб'єктів, закріплену в

Господарському кодексу України, і поглибило різнобій у розумінні цього поняття з відповідними положеннями Цивільного кодексу.

Проте більш обґрунтовано вважається позиція О. М. Вінник, О. П. Подцерковного та інших науковців, які відносять ПФФ та подібні їм утворення до особливих, «нетипових» видів суб'єктів господарювання, що не мають статусу юридичної особи, але наділені певними ознаками таких суб'єктів⁷. Варто погодитися з твердженням О. П. Подцерковного та Ю. В. Яковлева, що на сьогоднішній день спостерігається гостра криза концепції поділу суб'єктів майнових відносин на юридичні та фізичні особи, за рамки яких виходять багато учасників господарських відносин (у тому числі й ПФФ), що являють собою організаційні форми господарювання без створення юридичної особи. Поява таких «нетипових» суб'єктів обумовлена потребами економіки, тому обмеження на існування подібних суб'єктів, затискання сьогоднішніх економічних відносин у жорсткі рамки традиційних цивілістичних конструкцій (юридична або фізична особа) означало б регрес і перешкоди у розвитку бізнесу та господарських відносин⁸.

На підтримку другої з висловлених позицій свідчить і те, що ПФФ як сукупність активів, певний майновий комплекс не входить до майна КУА, яка його утворила, не є її власністю. Майно (активи) ПФФ згідно зі ст. 41 Закону України «Про інститути спільного інвестування» належить учасникам такого фонду на праві спільної часткової власності і лише перебуває в управлінні КУА на підставі договору про приєднання до ПФФ. Принципове значення має те, що активи ПФФ чітко відділені від майна КУА. Так, бухгалтерський та податковий облік операцій та результатів діяльності зі спільного інвестування, яка проводиться КУА через ПФФ, здійснюється КУА окремо від обліку операцій та результатів її господарської діяльності та обліку операцій і результатів діяльності інших ПФФ, активи яких перебувають в її управлінні⁹. Майно ПФФ обліковується КУА окремо від результатів її господарської діяльності на окремому балансі ПФФ. КУА складає окрему фінансову звітність за результатами власної діяльності та діяльності зі спільного інвестування кожного зі створених нею ПФФ¹⁰. До того ж, згідно з ч. 4 ст. 67 названого Закону у разі визнання КУА банкрутом активи ПФФ не включаються до ліквідаційної маси КУА. Тобто, законодавство чітко встановлює, що ПФФ має своє відокремлене майно (активи), яке не належить КУА.

Управління активами ПФФ КУА здійснює хоча й від свого імені, але в інтересах ПФФ і за винагороду, що прямо закріплено у ст. ст. 43, 65 вказаного Закону. КУА в інтересах ПФФ укладає договори з аудитором, депозитарієм, оцінювачем майна та іншими суб'єктами, організовує розміщення інвестиційних сертифікатів ПФФ. Укладаючи договори за рахунок активів ПФФ, КУА обов'язково зазначає в цих договорах реквізити ПФФ. Активи ПФФ, у тому числі нерухоме майно, цінні папери і депозити, реєструються в установленому порядку на ім'я КУА як юридичної особи, але також з обов'язковим зазначенням реквізитів ПФФ.

Все це, як уявляється, і дає підстави вважати ПФФ особливим («нетиповим») суб'єктом господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю. Таку правосуб'єктність ПФФ як учасника відповідних господарських відносин згідно із законодавством доповнює КУА ПФФ, яка є господарською організацією з правами юридичної особи (суб'єктом господарювання) та виступає у вказаних відносинах за участю ПФФ у його інтересах (з обов'язковим зазначенням в укладених договорах реквізитів ПФФ).

Подібним чином встановлено у законодавстві і правовий статус ФБУ. Згідно із Законом України «Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі холдингової компанії «Київміськбуд»» в редакції від 7 лютого 2002 року¹¹. ФБУ – це грошові кошти учасників цього фонду, передані у довірче управління уповноваженому банку та об'єднані ним. ФБУ не є юридичною особою, управління ним в інтересах його учасників здійснює за договором уповноважений банк, який є суб'єктом господарювання (господарською організацією).

На належність ФБУ до особливих, «нетипових» видів суб'єктів господарювання, які не мають статусу юридичної особи, проте наділені певними ознаками таких суб'єктів, вказує насамперед те, що активи ФБУ є власністю не уповноваженого банку, а учасників фонду, кошти яких перебувають в управлінні цього банку та об'єднані ним у ФБУ. Згідно з названим Законом кошти ФБУ, отримані банком, відокремлюються від інших коштів цього банку та від коштів інших ФБУ. Кошти ФБУ обліковуються банком окремо від результатів його господарської діяльності, банк відкриває для кожного з них окремий рахунок. Закон допускає збереження ФБУ при зміні банку, при цьому сукупність активів та зобов'язань, що становлять ФБУ, передається до іншого банку. У разі визнання уповноваженого банку банкрутом активи ФБУ не включаються до ліквідаційної маси цього банку.

Отже, ФБУ як і ПФФ є особливим («нетиповим») суб'єктом господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю, яка на практиці доповнюється й реалізується уповноваженим банком, що є господарською організацією з правами юридичної особи та виступає у господарських відносинах за участю ФБУ в інтересах учасників цього фонду.

Доречно зауважити, що у цивілістичній літературі майнові фонди, подібні ПФФ та ФБУ, було запропоновано визначити як «квазісуб'єкти права», оскільки вони мають неповну (часткову) правосуб'єктність¹². Вважається допустимим і відповідні категорії учасників господарських відносин позначити як «квазісуб'єкти господарювання».

Розуміння ПФФ та ФБУ як особливих («нетипових») суб'єктів господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю є таким, що має безпосереднє відношення до формулювання і практичного застосування окремих положень законодавства про ці фонди, насамперед щодо управління ними та захисту майнових прав і законних інтересів їх учасників.

Отже, згідно із законом ПФ не може мати посадових осіб, управління ним здійснює КУА. Придбаваючи інвестиційні сертифікати і таким чином приєднуючись до ПФ, інвестори лише передають свої кошти в управління КУА на визначених регламентом ПФ умовах. Вони не набувають пайової участі у власному капіталі КУА як емітента, права на участь в управлінні діяльністю КУА та інших корпоративних прав щодо неї, тобто не мають права впливати на діяльність КУА.

Слід зазначити, що чинний до 2014 р. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)»¹³ передбачав можливість утворення наглядової ради учасниками ПФ для нагляду за виконанням інвестиційної декларації, зберіганням активів фонду, проведенням аудиторських перевірок та оцінки майна фонду. Уявляється, подібне право учасників ПФ має бути відновлено й у чинному Законі «Про інститути спільного інвестування» з метою захисту майнових інтересів цих учасників, запобігання порушень і зловживань з боку КУА ПФ.

Крім того, ч. 1 ст. 27 чинного до 2014 р. Закону «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» допускала можливість заміни КУА ПФ у випадках неефективної діяльності КУА (якщо протягом року вартість чистих активів ПФ з розрахунку на один інвестиційний сертифікат зменшилася більше ніж на 30 % або зменшилася від його номінальної вартості більше ніж на 20 %), у разі анулювання виданої їй ліцензії та в разі її ліквідації. Був урегульований і порядок заміни КУА¹⁴. В умовах дії нового Закону України «Про інститути спільного інвестування», який набув чинності з 1 січня 2014 р., з метою захисту прав та інтересів учасників ПФ вважається доцільним відновити можливість заміни КУА ПФ. Тим більше, що цей Закон допускає анулювання ліцензії КУА, яке фактично стає підставою для ліквідації ПФ (ч. 4 ст. 66), та визнання КУА банкрутом (ч. 4 ст. 67). У разі ліквідації КУА при збереженні можливості її заміни ПФ як сукупність активів, що належать учасникам такого фонду на праві спільної часткової власності, міг би продовжувати свою діяльність в інтересах його учасників з іншою КУА.

Уявляється, що зазначені обмеження прав інвесторів (учасників) ПФ у Законі України «Про інститути спільного інвестування» від 5 липня 2012 р. порівняно з попереднім Законом від 15 березня 2001 р. є втіленням вузькоцивільистичного розуміння ПФ як майнового комплексу без прав юридичної особи. Розуміння ж ПФ як суб'єкта права з неповною (частковою) правосуб'єктністю, особливого суб'єкта господарювання могло б слугувати теоретичною основою для збереження у чинному законодавстві положень щодо захисту прав його учасників (інвесторів).

Отже, з метою більш повного захисту прав і законних інтересів інвесторів (учасників) ПФ вважається доцільним у Законі України «Про інститути спільного інвестування» передбачити норми про утворення наглядової ради ПФ та можливість заміни його КУА у разі неефективної діяльності цієї компанії, анулювання її ліцензії або ліквідації.

Стосовно ФБУ аналіз відповідних законодавчих положень дає підстави для висновку про надмірно вирішальну роль уповноважених банків у здійсненні цими фондами інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів. Причому за рядом напрямів цієї діяльності вказані банки уповноважені діяти без адекватного контролю з боку як учасників ФБУ, так і відповідних державних органів. Так, уповноважені банки самі затверджують правила ФБУ, самостійно визначають зміст цих правил, у тому числі самі встановлюють правила формування оперативного резерву та додаткового спеціального резерву страхування коштів ФБУ, правила розподілу доходу ФБУ, мінімальне значення росту вартості чистих активів ФБУ тощо і навіть вправі виконувати функції зберігача активів ФБУ. Все це потенційно може стати основою для зловживань з їхнього боку із залученими коштами ФБУ, адже вітчизняна практика вже має сумний досвід подібних зловживань з боку інших подібних «довірчих» структур¹⁵. Висловлене зауваження нині актуалізується у зв'язку з тим, що у Верховній Раді України знаходиться на розгляді законопроект «Про фонди банківського управління»¹⁶. Цей документ передбачає значне розширення діяльності ФБУ, проте питання захисту інтересів учасників цих фондів та запобігання зловживанням в управлінні коштами ФБУ не вирішує або регулює ці питання на користь банків.

Зважаючи на викладене вище, цілком логічною і доцільною вважається потреба адекватного відображення у законодавстві правового статусу ФБУ як особливого суб'єкта господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю шляхом встановлення можливості утворення його учасниками наглядової ради ФБУ. Це забезпечить встановлення контролю з боку цих учасників за здійсненням уповноваженими банками інвестиційної діяльності із залученими коштами ФБУ, запобігання можливих зловживань з їхнього боку і тим самим сприятиме більш повному захисту майнових прав та інтересів учасників ФБУ. Вважається необхідним також ввести обов'язкову реєстрацію правил ФБУ в Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та ведення нею державного реєстру ФБУ, встановити на законодавчому рівні вимоги до названих правил, до правил формування оперативного резерву та додаткового спеціального резерву страхування коштів ФБУ, регламентувати підстави й порядок заміни уповноваженого банку, запровадити розмежування функцій управління активами ФБУ та їх зберігання, зокрема шляхом залучення КУА. У якості складової частини правил ФБУ доцільно визначити положення про інвестиційну діяльність ФБУ. Зазначені пропозиції доцільно відобразити у згаданому проекті Закону України «Про фонди банківського управління». Загалом це забезпечить підвищення захисту інтересів учасників ФБУ до рівня, який мають користувачі послугами інших подібних фінансових установ (інститутів спільного інвестування, недержавних пенсійних фондів, страхових компаній).

Підбиваючи підсумки вважаємо за доцільне ще раз підкреслити, що ПФ та ФБУ є особливими («нетиповими») суб'єктами господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю, яка на практиці допов-

нюється і реалізується відповідно КУА ПФ та уповноваженими банками, що є господарськими організаціями з правами юридичної особи та виступають у господарських відносинах за участю відповідно ПФ та ФБУ в інтересах учасників цих фондів. Відображення такого їх розуміння у законодавстві сприятиме більш повному забезпеченню й захисту майнових прав і законних інтересів учасників (інвесторів) ПФ та ФБУ. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі пов'язані з поглибленим дослідженням правового статусу як названих фондів, так і інших нетипових суб'єктів господарювання.

¹ Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV (зі змін та допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268.

² Слободян О. А. Правові аспекти становлення пайових інвестиційних фондів в Україні / О. А. Слободян // Держава і право. – 2010. – Вип. 48. – С. 389–395; Шовкопляс Г. Порівняння правових особливостей інвестування шляхом участі у пайовому інвестиційному фонді та фонді операцій з нерухомістю / Г. Шовкопляс // Право України. – 2010. – № 1. – С. 204–211; Гнатів О. Правова природа договору про приєднання до пайового інвестиційного фонду / О. Гнатів // Вісник Львівського університету. – 2009. – Вип. 49. – С. 118–123. – (Серія юридична); Слободян О. Правова природа управління пайовим інвестиційним фондом / О. Слободян // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 12. – С. 36–39.

³ Мащенко М. В. Господарська діяльність з управління майном: поняття, суб'єкти, види (господарсько-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / М. В. Мащенко. – К., 2007. – 19 с.; Віхров С. О. Фонди банківського управління як інституційні інвестори на ринку цінних паперів / С. О. Віхров // Юридична Україна. – 2011. – № 9. – С. 79–84.

⁴ Стан розвитку ІСІ на міжнародному рівні // Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>

⁵ Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2013 рік : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nssmc.gov.ua/activities/annual

⁶ Мащенко М. В. Вказана праця. – С. 12.

⁷ Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2004. – С. 60; Господарське право : підруч. / [О. П. Подцерковний, О. О. Квасницька, А. В. Смітюх та ін.] ; за ред. О. П. Подцерковного, – Х. : Одиссей, 2010. – С. 147.

⁸ Хозяйственное право Украины : учеб. / под ред. А. С. Васильева, О. П. Подцерковного. – Х. : Одиссей, 2006. – С. 106–107.

⁹ Про інститути спільного інвестування : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5080-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 63. – Ст. 2569.

¹⁰ Про затвердження Положення про особливості бухгалтерського обліку операцій інститутів спільного інвестування : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26 листопада 2013 р. № 2669 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 грудня 2013 р. за № 2156/24688) // Офіційний вісник України. – 2014. – № 2. – Ст. 38.

¹¹ Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі холдингової компанії «Київміськбуд» : Закон України в редакції від 7 лютого 2002 р. № 3044-III (зі змін та допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 29. – Ст. 191.

¹² Майданик Р. А. Природа довірчої власності як особливого об'єкта цивільних прав за законодавством України / Р. А. Майданик // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 8 (46). – С. 16–25.

¹³ Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) : Закон України від 15 березня 2001 р. № 2299-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 21. – Ст. 103. – (Втратив чинність з 1 січня 2014 р.).

¹⁴ Про затвердження Положення про порядок заміни компанії з управління активами пайового інвестиційного фонду у разі заміни компанії з управління активами шляхом передачі сукупності активів та зобов'язань, що становлять пайовий інвестиційний фонд, іншій компанії з управління активами : Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 21 липня 2004 р. № 307 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 6 серпня 2004 р. за № 987/9586) // Офіційний вісник України. – 2004. – № 32. – Ст. 2178. – (Втратило чинність з 1 січня 2014 р.).

¹⁵ Про звіт Тимчасової депутатської слідчої комісії по перевірку фактів фальсифікації окремих положень Декрету Кабінету Міністрів України «Про довірчі товариства» та контролю за виконанням пункту 3 Постанови Верховної Ради України від 6 липня 1995 року «Про проект Закону України про внесення змін і доповнень до Декрету Кабінету Міністрів України «Про довірчі товариства» : Постанова Верховної Ради України від 31 жовтня 1996 р. № 452/96-ВР // Голос України. – 1996. – 6 листопада.

¹⁶ Законопроект «Про фонди банківського управління» від 2 вересня 2011 р. № 9093/П : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=41038

Резюме

Віхров С. О. Нетипові суб'єкти господарювання як учасники господарських відносин на ринку цінних паперів.

Аналізується правовий статус пайових інвестиційних фондів та фондів банківського управління як учасників господарських відносин на ринку цінних паперів. Аргументується належність цих фондів до особливих, нетипових суб'єктів господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю. Вважається допустимим позначити ці фонди та інші подібні категорії учасників господарських відносин як «квазісуб'єкти господарювання». Обґрунтовуються пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яке визначає правовий статус вказаних фондів. Пропонується запровадження можливості утворення наглядових рад цих фондів їх учасниками, можливості заміни компанії з управління активами пайових інвестиційних фондів, обов'язковість державної реєстрації правил фондів банківського управління та інші заходи з метою більш повного забезпечення й захисту прав і законних інтересів учасників (інвесторів) цих фондів.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, пайовий інвестиційний фонд, фонд банківського управління, господарська правосуб'єктність, особливий (нетиповий) суб'єкт господарювання з неповною (частковою) правосуб'єктністю.

Резюме

Вихров С. А. Нетипичные субъекты хозяйствования как участники хозяйственных отношений на рынке ценных бумаг.

Анализируется правовой статус пассивных инвестиционных фондов и фондов банковского управления как участников хозяйственных отношений на рынке ценных бумаг. Аргументируется принадлежность этих фондов к особым, нетипичным субъектам хозяйствования с неполной (частичной) правосубъектностью. Считается допустимым обозначить эти фонды и другие подобные категории участников хозяйственных отношений как «квазисубъекты хозяйствования». Обосновываются предложения по совершенствованию законодательства, которое определяет правовой статус указанных фондов. Предлагается введение возможности образования наблюдательных советов этих фондов их участниками, возможности замены компании по управлению активами пассивных инвестиционных фондов, обязательность государственной регистрации правил фондов банковского управления и другие меры с целью более полного обеспечения и защиты прав и законных интересов участников (инвесторов) этих фондов.

Ключевые слова: субъект хозяйствования, паевой инвестиционный фонд, фонд банковского управления, хозяйственная правосубъектность, особый (нетипичный) субъект хозяйствования с неполной (частичной) правосубъектностью.

Summary

Vikhrov S. Custom entities as participants of economic relations in the stock market.

Analyze of the legal status of mutual funds and funds of bank management as participants of economic relations in the securities market. Belonging of these funds is argued to the special, non-typical subjects of menage with incomplete (partial) personality. It is permissible to designate these funds and other similar categories of participants of economic relations as „quasi-entities”. Substantiated proposals to improve legislation that defines the legal status of these funds. It is proposed to introduce the possibility of the formation of the supervisory boards of these funds by the participants, the possibility of replacing the asset managers of mutual funds, mandatory state registration rules for bank management funds and other measures in order to better ensure and protect the rights and interests of participants (investors) of these funds.

Key words: entity, mutual fund, fund of bank management, economic personality, a special (custom) entity with incomplete (partial) personality.

Отримано 15.10.2014

УДК 349.245

Д. О. МАРІЦ

Дарія Олександрівна Маріц, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Академії муніципального управління

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ
ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АТИПОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ**

Визначені Конституцією України (далі – КУ) пріоритети розвитку держави й суспільства передбачають здійснення активних й цілеспрямованих заходів, спрямованих на реальне забезпечення прав та свобод людини й громадянина. Одним із важливих напрямів є право особи на працю. Адже, відповідно до абз.1 ст. 43 КУ держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб¹. Водночас, трудове законодавство має певні прогалини і не регулює існуючі види праці, зокрема дистанційну зайнятість. На тлі загальносвітової тенденції безробіття населення, яка, на жаль, не оминає й нашу державу, зазначене питання набуває все більшої актуальності. Адже, за інформацією Державної служби зайнятості, станом на 1 серпня 2014 р. кількість зареєстрованих безробітних в Україні становила 433,5 тис. осіб². Прагнення України до інтеграції у світове співтовариство та пов'язані з цим проблеми формування економіки відкритого типу вимагають нових підходів до вивчення процесів, які відбуваються на ринку праці. В умовах інтеграції України до світового співтовариства важливого науково-теоретичного й практичного значення набуває вивчення іноземного законодавства та правового досвіду. Тому, в ході дослідження даної проблеми, перспективним є здійснення огляду зарубіжного законодавства, дослідження термінологічної бази, з метою виявлення приписів, що стосуються дистанційної зайнятості й порівняння їх з положеннями національного законодавства. Таке порівняння дозволить ширше побачити більш досконалі варіанти вирішення питань, котрі постають в національному праві, а також оцінити якість відповідних положень законодавства України, виявити прогалини і сформулювати пропозиції з його вдосконалення. Питання дистанційної зайнятості має активізувати пошук нових підходів до побудови такої моделі зайнятості населення, яка б, з одного боку, не суперечила ринковим принципам її регулювання, а, з іншого – враховувала б належну участь держави в забезпеченні ефективного функціонування ринку праці.